

KOMMUNENS PLAN FÖR RÄDDNINGSSINSATS VID EKA CHEMICALS AB I BOHUS

BAKGRUND

Inledning

Enligt 3 kap 6 § i förordningen om skydd mot olyckor (SFS 2003:789) ska kommunen upprätta en plan för räddningsinsatser för sådana verksamheter som omfattas av skyldigheten att upprätta en säkerhetsrapport, enligt 10 § Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381, ”Sevesolagen”).

Detta dokument är kommunens plan för räddningsinsats vid Eka Chemicals anläggning i Bohus. Planen ska förnyas vart tredje år eller när ändrade förhållanden ger anledning till det.

Syftet med planen är att:

- Kommunen visar att de har en planerad beredskap för att genomföra räddningsinsats vid verksamheten
- Dokumentera den kommunala räddningstjänstens förberedelser för räddningsinsats för att minimera skador på människor, miljö och egendom
- Ge allmänheten upplysning om kommunens planering för en eventuell olyckshändelse

Beskrivning av företaget

Eka Chemicals anläggning i Bohus ligger mellan Göta Älv och Norge/Vänerbanan. I närheten av anläggningen finns annan bebyggelse vid Bohus centrum med butiker, servicehus för vård, planerat resecentrum och bostäder. Företaget ingår sedan 1994 i Akzo Nobel-koncernen med ca 500 personer anställda vid verksamheten i Bohus. Inom industriområdet finns ett antal produktionsenheter och laboratorium där det tillverkas och hanteras en mängd olika kemikalier med brandfarliga, oxiderande, frätande och/eller miljöfarliga egenskaper.

Olycksrisker

Eka Chemicals har genomfört en kvantitativ analys av företagets risker vid hanteringen av kemikalier som redovisar vilken påverkan hanteringen kan ha på omgivningen. Tio olika olycksscenarion har identifierats som kunde tänkas ha potential att skada ” tredje man ” i området kring anläggningen. Analysen visade att den samhällsrisik som Eka Chemicals utgör för det omkringliggande samhället är acceptabelt ställt mot ett föreslaget kriterie. I analysen har man kommit fram till två dimensionerande scenarion som omfattar en olycka vid hantering av gasol och klorutsläpp som uppstår om saltsyra och hypoklorit blandas. Scenariot med gasol består i ett haveri med slang i samband med lossning av gasol från tankbil. Från den havererade slangen sker utströmning av gasol för att sedan med fördröjd antändning orsaka en gasolnsexplosion. Det andra scenariot består i att kemikalierna sammanblandas i samband med lossning från tankbil, vilket medför att saltsyran reagerar med hypokloriten. Detta leder till kraftig klorgasbildning som sprids med vinden från lossningsplatsen.

Eka Chemicals har ett antal tekniska säkerhetssystem som automatiskt brandlarm i de flesta byggnader och anläggningar, sprinklersystem för kylning av gasolcistern, invallningar och speciell cistern för omhändertagande av kemikalier och släckvatten.

RÄDDNINGSSINSATS

Räddningstjänsten i Ale arbetar med att förebygga att olyckor inträffar. Genom att förbereda organisationen på lämpligt sätt ska konsekvenserna om olyckan ändå inträffar hanteras på bästa sätt.

Före

Genom räddningstjänstens tillsynsarbete enligt lag om skydd mot olyckor och lag om brandfarliga och explosiva varor skapas ett forum för samverkan mellan Eka Chemicals och räddningstjänsten. Målet för båda parter är en säker verksamhet utan tillbud eller olyckor. Om en händelse trots allt inträffar ska denna kunna hanteras på ett snabbt och effektivt sätt för att minimera skador på människor, miljö och egendom. Det är därför viktigt att företaget har en väl inövad organisation, utbildning, och tillgänglig utrustning för att själva kunna utföra omedelbara åtgärder för att förhindra och begränsa skadan.

Eka Chemicals har i samarbete med räddningstjänsten upprättat en insatsplan som beskriver vilka åtgärder som ska vidtas under insatsen (t.ex. var larmade enheter samlas, vad olika enheter ska jobba med och hur sambandet byggs upp). Dessutom har Eka Chemicals för produktionsanläggningarna upprättat särskilda insatskort som beskriver vilka produkter som hanteras, var dessa finns och vilka åtgärder som bör vidtas vid en insats.

Planens funktion och ändamålsenlighet säkerställs genom en storövning vart tredje år. Utöver detta har räddningstjänsten och Eka Chemicals gemensamma övningar varje år för att fortlöpande utveckla samarbetet och samverkan. Dessutom genomför räddningstjänstens personal övningar enskilt under året med avseende på kemikalieolyckor.

För att rätt resurser ska larmas vid en händelse har räddningstjänsten i samarbete med företaget och SOS Alarm upprättat larmplaner.

Under

Vid larm från Eka Chemicals larmas räddningstjänstens styrkor från Surte, Nol, Kungälv och Kode och Räddningschef i beredskap (RCB). Vid en större händelse kan räddningsledaren begära ytterligare förstärkning från Lilla Edet, Stenungsund, Trollhättan (Närf) och Räddningstjänsten Storgöteborg. Övriga samverkande enheter som polis och ambulans larmas till platsen och vid behov andra externa resurser.

Företaget har en egen räddningsstyrka som består av tjänstgörande skiftpersonal. Styrkans förmåga att göra en självständig insats är beroende på när händelsen inträffar på dygnet. Räddningsstyrkan förfogar över räddningsfordon med specialutrustning för kemikaliesanering och brandsläckning.

För att alla insatta enheter ska arbeta mot samma mål ställs stora krav på ledning och samverkan. Grunderna i strukturen för ledning och samverkan är de samma oavsett omfattning på händelsen, men vid en mer omfattande händelse blir organisationen större.

Räddningschef i beredskap kommer i normalfallet att fungera som räddningsledare och sköta ledningen på skadeplatsen. Räddningsledaren samgrupperar sig på en ledningsplats med ansvariga för polis, ambulanssjukvård och en resursperson från företaget.

Företagets nödlägesgrupp kommer att etablera sig i ledningscentralen på företaget och tillsammans med ett annat brandbefäl från räddningstjänsten (RCB) bilda en stab för strategisk och normativ ledning. Detta sker genom inkallning av personal.

Nödlägesgruppen består av resurspersoner från företaget. De står till räddningstjänstens förfogande inom områden som information, myndighetskontakter och specialkunskap om kemikalier och teknik.

Företaget har en sjukvårdsgrupp som samverkar med samhällets sjukvårdsresurser för omhändertagande och prioritering av skadade. För personlig krisstödshantering för anställda och anhöriga finns en krisstödsgrupp som samverkar med kommunens POSOM-grupp.

Avslutande av räddningstjänstinsats

När de fyra kriterierna för räddningstjänst enligt lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) inte längre uppfylls enligt nedan ska räddningstjänsten avslutas och ärendet lämnas över till ägare/nyttjandesättshavare eller dennes representant.

- behov av ett snabbt ingripande
- det hotade intressets vikt
- kostnaderna för insatsen
- omständigheter i övrigt

Enligt lag om skydd mot olyckor 3 kap 9 § är en insats avslutad när räddningsledaren fattar beslut om detta. Beslutet ska redovisas skriftligt och innehålla uppgifter om vem som fattade beslutet, tidpunkt när beslutet fattades och eventuella behov av bevakning och restvärde.

Efter

I lag om skydd mot olyckor 3 kap 10 § återfinns krav på att kommunen efter avslutad insats i skäligen omfattning ska klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomfördes. Arbetet genomförs i samverkan med Eka Chemicals. Räddningstjänsten avser att använda dessa olycksutredningar som en del i organisationens kvalitetssäkring och lärande av arbetet vid operativa insatser.

INFORMATION OCH VARNING TILL ALLMÄNHETEN

Information

Till boende och övriga som vistas i riskområdet, som utgör del av Bohus samhälle, har Eka Chemicals tagit fram en informationsbroschyr som ger en bild av hur företagets verksamhet påverkar säkerhet, hälsa och miljö. Varje år ger företaget ut broschyren till berörda inom riskområdet. I broschyren beskrivs kortfattat de främsta riskerna i verksamheten, att företaget har en egen räddningsorganisation, att man samverkar med samhällets resurser vid en kemikalieolycka eller brand och vilka säkerhetsåtgärder allmänheten ska vidta vid en allvarlig kemikalieolycka.

Varning

Vid en allvarlig kemikalieolycka kan allmänheten varnas genom varningssignalen **Viktigt Meddelande**. Personal i Eka Chemicals övervakningscentral kan, efter beslut av Räddningschef i beredskap omedelbart utlösa varningssignalen Viktigt Meddelande med 2 tyfoner i Bohus samhälle. Signalen ljuder i 7 sekunder följt av 14 sekunder tystnad under minst 2 minuter. Om Räddningschef i beredskap bedömer det nödvändigt kan signalen utlösas i ett större område i Ale kommun. Signalen provas 4 gånger per år och en gång av dessa utlöses den från Eka Chemicals övervakningscentral.

Då varningssignalen Viktigt Meddelande ljuder ska allmänheten handla enligt anvisningarna i den utdelade informationsbroschyren (*"Säkerhet, hälsa och miljö vid Eka Chemicals anläggningar i Bohus"*).

Varningssignalen Viktigt Meddelande följs av ett **Varningsmeddelande** som sänds omedelbart på begäran av Räddningschef i beredskap hos de radio- och TV-företag som finns med som aktörer i VMA-systemet. Varningsmeddelandet upprepas inom fem minuter. Allmänheten ska därefter fortsätta ta del av informationen om läget från berörda radio- och TV-företag.

När faran är över ljuder signalen **Faran Över** – en sammanhängande signal under 40 sekunder – från tyfonerna och besked lämnas från berörda radio- och TV-företag. Det är Räddningschef i beredskap som beslutar när Faran Över-signalen ska utlösas.

UNDERRÄTTELSE TILL ANNAN STAT

Om effekterna av en olycka på Eka Chemicals anläggning i Bohus skulle kräva åtgärder till skydd för människa och miljön i ett annat land än Sverige ska kommunen omedelbart meddela berörd myndighet i landet. Akuta konsekvenser för människa och miljö kommer inte uppstå för annan stat varför ingen planering för detta har gjorts.